

Коментарі
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
щодо звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи освітньо-наукової програми
1894 Картографія
рівень вищої освіти Магістр,
спеціальність 103 – Науки про Землю

Ми щиро вдячні експертам за ґрунтовний аналіз, змістовне обговорення й відзначені сильні сторони ОНП «*Картографія*». Рекомендації надані у звіті слугуватимуть покращенню її реалізації та вдосконаленню відповідно до цілей ОП. Водночас ми маємо певні коментарі та заперечення щодо окремих позицій звіту.

Звіт ЕГ	Коментар КНУТШ
<p>Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.</p> <p>ОП Картографія цілком вписується в розвиток класичного ЗВО, проте не у повній мірі відповідає сучасним ринковим умовам. У сучасних ринкових умовах ОП не має конкуренції на національному рівні через те, що інші ЗВО України практично відмовилися від підготовки класичних картографів. Як видно із мети і завдань ОП, а також ПРНу ОП, що акредитується, питання класичної картографії не відіграють яскраву роль, що і призвело до необхідності трансформації ОП і переходу до назви, яка б більш реалістично відбивала змістовне наповнення і конкурентні переваги ОП. Наявність малочисельних груп на ОП магістерського рівня є трендом для більшості ЗВО України, але ОП Картографія (у більшій мірі через назву) не є популярною серед абітурієнтів.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.</p>	<p>Дозволимо собі не погодитися із зауваженням «не у повній мірі відповідає сучасним ринковим умовам» та враховуючи тезу експертів «ОП не має конкуренції на національному рівні через те, що інші ЗВО України практично відмовилися від підготовки класичних картографів»</p> <p>У відомостях самооцінювання зазначено, що «пріоритетними цілями діючої ОНП «Картографія» є підготовка фахівців у сфері топографічного, тематичного, спеціального та атласного картографування, яке базується на використанні геодезичного, навігаційного, аерознімального обладнання, фотограмметричних та картографічних комплексів та систем, спеціалізованого геоінформаційного, геодезичного і фотограмметричного програмного забезпечення, веб-технологій для розв'язання прикладних задач в картографії та геодезії». Це забезпечує підготовку фахівців, рівень знань та вмінь яких дозволить працювати за фахом у профільних установах, а значний попит від роботодавців на наших випускників підтверджує зазначену тезу. Це, до речі, підтверджено і самою ЕГ при аналізі Критерію 2: «При обговоренні освітньої програми у фокус-групі роботодавців вони також підтвердили її відповідність предметній області, сучасному рівню розвитку відповідної галузі та практичній спрямованості».</p>

Не зважаючи на те, що ОП вписується в парадигму розвитку ЗВО, у тому числі через незначний попит серед студентів, вирішено припинити прийом та закрити програму.

Нам незрозуміле формулювання недоліку/слабкої сторони «припинити прийом та закрити програму».

Мова не йде про просте закриття програми. За час реалізації ОНП «Картографія» продемонструвала свою успішність, життєздатність та якісні результати. Рішення щодо трансформації ОНП «Картографія» в ОНП «Картографія та географічні інформаційні системи», обґрунтоване тенденціями змін у державі в різних її сферах, інтенсивного зростання обсягів інформаційних матеріалів, появою нових технологій та удосконаленням програмного забезпечення різних класів функціональності тощо, а також майбутніми (прогнозованими) запитамі суспільства на фахівців нових спеціалізацій. Нова ОНП стане логічним продовженням (спадкоємцем) уведеної в університеті на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти ОПП «Картографія, географічні інформаційні системи та дистанційне зондування Землі» та забезпечить безперервний випуск фахівців нових спеціалізацій.

Запропоновані трансформаційні зміни цілком в межах автономії ЗВО щодо відкриття нових ОП. ДО слова - Університет чітко розрізняє поняття модернізації програм і формування нових програм: відповідно Наказу ректора "Про затвердження Тимчасового порядку розгляду пропозицій щодо внесення змін до описів ступеневих освітніх програм" від 08.07.2019 року за №601-32 (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Tymchasovyyi%20porjadok%20vnesennya%20ozmin%20do%20OOP.pdf>) «Пропозиції щодо назви освітньої програми, ..., обсягу та тривалості, типу програми, мети, орієнтації, фокусу, придатності до працевлаштування та подальшого навчання, вилучення однієї з форм підсумкової атестації **не можуть розглядатися як зміни до затвердженої освітньої програми. У випадку необхідності внесення таких змін необхідно розробляти нову освітню програму».**

Все зазначене вище дозволяє нам пропонувати оцінити дану успішну ОНП за Критерієм 1 на рівні А.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Всупереч загальній, на наш погляд, вдалій структурі ОП, було прийнято рішення не здійснювати прийом на неї. У цьому випадку виникають сумніви щодо необхідності відповідної ОП у межах ЗВО. На наш погляд, доцільним було б відкривати нову ОП паралельно з чинною, адже тоді б мало місце врахування наявної специфіки, яке підтверджено роботодавцями на фокус-групі.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Діяльність у межах ОП відповідає усім формальним вимогам, але її закриття ставить під сумнів загальні позитивні враження. На наш погляд, вузька ОП «Картографія» цілком повно характеризує вимоги ринку, що підтверджено роботодавцями, а її закриття призведе до зміни вектору підготовки фахівців. Але зазначені зміни цілком у межах автономії ЗВО. Слід уважно у подальшому формувати зміст ОП, оскільки сьогодні існують всього декілька підприємств в Україні, які здатні забезпечувати у повному обсязі відповідність баз практики для забезпечення набутих освітніх компетентностей, а випускники у подальшому повинні мати більш широкі можливості для працевлаштування, спираючись на отриману професію.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Доцільно впроваджувати в освітню діяльність особливо в умовах

Дозволимо собі не погодитися з рекомендацією «доцільним було б відкривати нову ОП паралельно з чинною». На нашу думку діюча ОНП та нова ОНП є логічними етапами поступового розвитку освітніх програм в контексті успішної реалізації дієвої політики держави в галузі геодезії, картографії та кадастру, а не паралельною діяльністю двох різних освітніх програм.

Дозволимо собі не погодитися з недоліком «її закриття ставить під сумнів загальні позитивні враження». Як було зазначено у відповіді на зауваження до Критерію 1 – відкриття нової програми є трансформацією вже діючої програми, та відповідає нормативним документам КНУТШ щодо внесення змін до описів освітніх програм.

Відповідно до «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»: *Акредитація освітньої програми - оцінювання якості освітньої програми та освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконання вимог стандарту, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми.*

Тому ми вважаємо, що мають оцінюватися результати здійсненої діяльності (діюча з 2017 р. ОНП «Картографія»), а її трансформація у нову програму є явищем позитивним.

Вищезазначене дозволяє нам пропонувати оцінити дану ОНП за Критерієм 2 на рівні А.

Категорично не погоджуємось із зауваженням та пропозицією

Сфера неформальної освіти в Україні законодавчо не врегульована. В Україні на цей час відсутня система контролю якості освітнього рівня програм в системі неформальної/інформальної освіти. У зв'язку з цим Університет не визнає результатів навчання у неформальній/інформальній

дистанційного навчання елементи неформальної освіти. Хоча викладачі ОП не заперечують щодо можливостей використання наявних платформ он-лайн навчання, але й не заохочують їх. Запровадження на університетському рівні в межах власної автономії принципів і політики врахування елементів неформальної освіти до появи загальнонаціональних нормативних вимог дозволило б розширити освітні можливості здобувачів вищої освіти без порушення нормативно-правових актів України.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ЗВО має політику визнання результатів навчання, але на відповідній ОП вони не використовувалися. Політика ЗВО не містить складову визнання РН, отриманих у неформальній освіті до початку активної роботи Національного агентства кваліфікацій. Інші складові діяльності є загально прийнятими для більшості ЗВО України і не містять взірцевої складової, адже формально мають забезпечувати відповідність загальнонаціональним вимогам та нормативно-правовим актам.

освіті до затвердження регуляторних актів центральних органів виконавчої влади України, існування яких передбачене чинним законодавством.

Аргументи: а) згідно Закону України «Про освіту» (ст.8, п.5) «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством». б) в Законі України «Про вищу освіту» детально розписуються права ЗВО щодо самостійного визнання освітніх кваліфікацій і результатів навчання у формальній освіті і відсутня згадка про будь-які права ЗВО щодо визнання результатів неформальної освіти; в) згідно ст.3 Закону України «Про освіту» органом, який «формує вимоги до ... визнання результатів неформального та інформального навчання» визначається Національне агентство кваліфікацій.

Університет чітко і послідовно дотримується цієї позиції, повідомляє її здобувачам освіти і всім зацікавленим особам, і таким чином навіть формально дотримується вимог підкритерію 3.4. «Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми». При цьому Університет жодним чином не обмежує права здобувачів освіти на отримання неформальної освіти і, навіть, організовує доступ здобувачів освіти до відомих платформ он-лайн освіти і нарощує пропозицію власних сертифікатних програм.

Ця позиція Університету була доведена до Національного Агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке на своєму засіданні 26 травня визнало (у відповіді С.М. Квіта), що відсутність практики зарахування результатів неформальної освіти не може вважатися недоліком програми (див відеозапис). Звертаємо додатково увагу членів ГЕР, що аналогічні настанови (щодо того, що неврахування результатів неформальної освіти не може вважатися недоліком програми) експертам і ГЕР керівництво Національного Агентства надало під час семінарів у вересні 2020 року (<https://bit.ly/3iYwvvR>).

	<p>Додатково повідомляємо, що наразі НАК України разом із МОН України розробляється і погоджується 2 проекти Постанов Кабінету Міністрів України: 1) щодо присвоєння професійних кваліфікацій і визнання результатів неформального навчання; 2) щодо визнання неформального навчання при присвоєнні освітніх кваліфікацій. Представники Київського національного університету беруть участь у цій роботі і достеменно знаю поточний стан справ.</p> <p>Дискусійним є висновок <i>«складові діяльності є загально прийнятими для більшості ЗВО України і не містять взірцевої складової, адже формально мають забезпечувати відповідність загальнонаціональним вимогам та нормативно-правовим актам»</i>. Насправді ми вважаємо що взірцевими є і процедури (і критерії) перезарахування результатів навчання за програмами формальної освіти, так і чітка позиція прозора і неухильно дотримувана позиція щодо зарахування результатів неформальної та інформальної освіти.</p> <p>Все вище зазначене дозволяє нам пропонувати оцінити дану ОП за Критерієм 3 на рівні А.</p>
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою: Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.</p> <p>Необхідно приділити більше уваги часті здобувачів вищої освіти в міжнародних програмах та програмах обміну, хоча виходячи з умов пандемічних обмежень не можемо віднести це до об'єктивного недоліку ОНП. На кафедрі <i>відсутня тематика за госпдоговірною або бюджетною формами фінансування</i>, викладачам не вистачає часу реалізовувати наукову складову поряд з освітньою діяльністю. Участь у наукових конкурсах та подання заявок на отримання фінансування дозволило б кафедрі мати значні успіхи у поєднання навчання і наукових досліджень та ефективно використовувати наявне матеріально-технічне забезпечення й людські ресурси.</p>	<p>Дозволимо собі не погодитися з наданими зауваженнями та рекомендаціями щодо удосконалення відповідно Критерія 4.</p> <p>У звіті є зауваження <i>«відсутня тематика за госпдоговірною або бюджетною формами фінансування» і не згадано про кафедральну наукову небюджетну тему «Проектування та розробка картографічного інтерактивного ресурсу з географії для закладів вищої освіти»</i> (науковий керівник: к.геогр.н., доц.Остроух В.І.) яка дозволяє більш широко залучати студентів до наукової діяльності та впроваджувати наукові результати у зміст РНП (це стосується і наступного зауваження).</p> <p>Щодо зауваження <i>«науково-педагогічні працівники кафедри мають витримувати баланс між науковою та освітніми складовими»</i> відповімо</p>

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Науково-педагогічні працівники кафедри мають *витримувати баланс між науковою та освітніми складовими* особливо у межах освітньо-наукової програми. Розвиток наукового спрямування поряд із освітньої компонентою дозволив би суттєво зміцнити прикладну/практичну складову освітньої діяльності. Загалом, діяльність за даним критерієм в цілому відповідає акредитаційним вимогам, наявні певні зауваження та доповнення, які не є критичними.

наступним чином: в ОНП «Картографія» передбачено поєднання навчання і досліджень через ОК. 11 «Науково-дослідницький практикум з картографії», виробничу та асистентську практику, що спрямовані на неперервність навчання і дослідження з метою здобуття нових знань і вмінь. Практикується участь здобувачів вищої освіти в наукових дослідженнях кафедри та презентації їх на студентських конференціях. На географічному факультеті проводяться конференції для студентів: Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих науковців «Шевченківська весна», Всеукраїнська конференція з міжнародною участю «Молоді науковці - географічній науці», XIII International Scientific Conference (2019), Geoinformatics:Theoretical and Applied Aspects. International Conference (2020), в яких активну участь приймають студенти ОП «Картографія». Як приклад, спільні публікації магістрів з викладачами: Ostroukh V. I., Kurach T. M., Reshetniak O. G. «Mapping of climate change on the territory of Ukraine», Курач Т.М., М. Шемчук «Матеріали дистанційного зондування при створенні карт для сільського господарства», Підлісецька І.О. Миколаєнко О.А. «Remote assessment of earth's surface deformation dynamics above solotvyno salt mine» // Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment. XIII International Scientific Conference., 2019, Підлісецька І.О. Миколаєнко О.А. «Exogenic Processes' Remote Monitoring of Kanivske Reservoir's Right Bank»// Geoinformatics:Theoretical and Applied Aspects. International Conference 2020.

Викладачі кафедри мають достатню публікаційну активність у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз SCOPUS та WEB OF SCIENCE (8 публікацій лише у 2019/20 н.р.).

Отже, вважаємо, що підстав для зниження оцінки за Критерієм 4 до рівня В немає, що, зважаючи на відмічені позитивні сторони програми дозволяє нам пропонувати оцінити ОП за цим Критерієм на А.

Критерій 6. Людські ресурси:

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Укладання контрактів з викладачами ЗВО терміном на 2-3 роки не може стимулювати викладачів до налаштування на довготривалу співпрацю, а й інколи демотивує. Це не можна віднести ні до слабкої сторони, ні до недоліків, радше спостереження за відповідним підкритерієм. На думку ЕГ, терміни укладання контрактів цілком підпадають під автономію ЗВО. З одного боку, укладання контрактів на більший період може бути проблемним через загальнонаціональні питання фінансування закладів вищої освіти і мінливість обсягів прийому здобувачів вищої освіти, а з іншого - є чудовим інструментом підвищення якості вищої освіти.

Уточнення: в Університеті контракти із НПП укладаються на термін від 1 року до 5 років. Тривалість контракту у кожному конкретному випадку визначається вченою радою (із врахуванням пропозицій кафедри) на основі аналізу: оцінки результатів роботи викладача за попереднім контрактом, перспектив його фахового розвитку та наявності потреб у стимулюванні НПП до більш інтенсивної праці у якихось напрямках. До уваги беруться також вік і стан здоров'я викладача (обмежень за віком не існує однак оцінюється здатність виконувати певні обсяги навантаження), перспективи розвитку кафедри і факультету, потреби у фахівцях для реалізації освітніх програм тощо. Вважаємо що така практика є інструментом який дозволяє більш ефективно здійснювати кадрове забезпечення освітніх програм.